Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2026/868

27.2.2026

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Βιομηχανικοί συνεταιρισμοί: εργαλείο για την αντιμετώπιση της πρόκλησης για συμπεριληπτική και βιώσιμη ανταγωνιστικότητα

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2026/868)

Εισηγητής: **Giuseppe GUERINI (IT-III)**

Συνεισηγητής: **Michal PINTÉR (SK – Κατ. 1)**

Σύμβουλοι	Diana DOVGAN (για τον εισηγητή, Ομάδα III) Alexandra ŠARINOVÁ (για τον συνεισηγητή της Κατ. 1)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	23.1.2025
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο όργανο	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Έγκριση από το τμήμα	12.9.2025
Έγκριση από την Ολομέλεια	3.12.2025
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	601
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	198/0/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συνιστά στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, στα κράτη μέλη και στις περιφερειακές αρχές να ενσωματώσουν την εκπαίδευση σχετικά με τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις στη γενική επιχειρηματική και επαγγελματική κατάρτιση, στο πλαίσιο τόσο της δευτεροβάθμιας όσο και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σε αυτήν περιλαμβάνονται εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εργαστήρια που απευθύνονται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και κλαδικές ενώσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αναγνώριση του συνεταιριστικού μοντέλου από αυτά. Οι εθνικές και οι περιφερειακές αρχές θα πρέπει να προωθήσουν τους συνεταιρισμούς μεταξύ των νεοφυών επιχειρήσεων και των νέων επιχειρηματιών. Στο πρόγραμμα Erasmus+ θα πρέπει να συμπεριληφθούν ειδικές ευκαιρίες για τους συνεταιρισμούς.

1.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναγνωρίσουν τους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς ως κινητήριες δυνάμεις της ευρωπαϊκής οικονομίας και να εφαρμόσουν στοχευμένα οικονομικά κίνητρα (φορολογικές ελαφρύνσεις, επιχορηγήσεις, χρηματοδότηση με χαμηλό επιτόκιο) ώστε να ενθαρρύνουν τους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς να υιοθετήσουν το μοντέλο της βιομηχανικής συμβίωσης και της κυκλικότητας. Οι δημοτικές και οι περιφερειακές αρχές θα πρέπει να παράσχουν τοπικά φορολογικά κίνητρα και επιδοτήσεις στους νεοσύστατους συνεταιρισμούς, στηρίζοντας την οικονομική ανάπτυξη σε επίπεδο κοινότητας.

1.3. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τις εθνικές και τις περιφερειακές επενδύσεις σε κοινά βιομηχανικά πάρκα και οικολογικές βιομηχανικές ζώνες, ώστε να διευκολυνθεί η τοπική προσαρμογή των συνεταιρισμών. Επιπλέον, θα πρέπει να υποστηριχθούν οι συνεργατικές πλατφόρμες ανταλλαγής γνώσεων, οι οποίες θα επιτρέπουν την ανταλλαγή εμπειρογνωμοσύνης μεταξύ των βιομηχανικών συνεταιρισμών και την ενίσχυση της βιώσιμης βιομηχανικής παραγωγής.

1.4. Τα προγράμματα συνοχής της ΕΕ θα πρέπει να περιλαμβάνουν ειδικά μέτρα για τους συνεταιρισμούς με σκοπό την πλήρη αξιοποίηση της ισχύος των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να ενσωματώσουν ειδικά μέτρα για τους συνεταιρισμούς στα σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης, διασφαλίζοντας ότι οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί θα αναγνωρίζονται ως κινητήριες δυνάμεις της τοπικής βιωσιμότητας. Η χρηματοδότηση της συνοχής, τα σχέδια επενδύσεων σε υποδομές και οι εθνικές στρατηγικές για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα σε πρωτοβουλίες υπό την καθοδήγηση συνεταιρισμών με σκοπό την ενίσχυση της περιφερειακής ανθεκτικότητας.

1.5. Λόγω της αυξανόμενης σημασίας της τεχνητής νοημοσύνης και της μηχανικής μάθησης για τον κλάδο, η πρόσβαση σε δεδομένα καθώς και η αποθήκευση και η διαχείριση των τελευταίων καθίστανται ουσιώδεις και στρατηγικής σημασίας. Για τον λόγο αυτόν, οι συνεταιρισμοί που βασίζονται σε δεδομένα θα αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία στη διαχείριση των βιομηχανικών μετασχηματισμών. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να στηρίξουν τις επιχειρηματικές ενώσεις, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών, προκειμένου οι τελευταίες να αναλάβουν συλλογικές πρωτοβουλίες με σκοπό την ανάπτυξη αλληλοβοηθούμενων οργανώσεων αυτού του είδους για τη διαχείριση και την ανταλλαγή δεδομένων.

1.6. Στις πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να αναγνωρίζεται ότι το συνεταιριστικό μοντέλο προσφέρει διακριτή προστιθέμενη αξία σε σύγκριση με τις συμβατικές εμπορικές επιχειρήσεις, καθότι δίνει προτεραιότητα στη δημοκρατική διακυβέρνηση, τη δίκαιη κατανομή του πλούτου και την ισχυρή συμμετοχή της κοινότητας, ενώ επίσης συμβάλλει στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ και της εγγενούς ανθεκτικότητας και προσαρμοστικότητάς της, χαρακτηριστικά που είναι ιδιαιτέρως πρόσφορα για την αντιμετώπιση πολύπλοκων κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων.

2. **Εισαγωγή και πλαίσιο**

2.1. Τα Ηνωμένα Έθνη ανακήρυξαν το 2025 Διεθνές Έτος Συνεταιρισμών (IYC2025) με το σύνθημα «Cooperatives Build a Better World» (Οι συνεταιρισμοί χτίζουν έναν καλύτερο κόσμο) και η επιλογή αυτή προέρχεται από την αυξανόμενη αναγνώριση, εκ μέρους των διεθνών οργανισμών, του ρόλου που διαδραματίζουν οι συνεταιρισμοί σε πολλούς τομείς.

2.2. Οι συνεταιρισμοί είναι, μεταξύ των οντοτήτων της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, η πιο δομημένη μορφή από επιχειρηματικής άποψης και η πιο διαδεδομένη παγκοσμίως όσον αφορά τις νομικές μορφές και τις ταυτοτικές αρχές στις οποίες βασίζεται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και πολλοί διεθνείς οργανισμοί έχουν αναγνωρίσει τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.

2.3. Η πλειονότητα των συνεταιρισμών είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αλλά υπάρχουν και πολλές μεγαλύτερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους πλέον ανταγωνιστικούς τομείς. Τουλάχιστον το 12 % του παγκόσμιου πληθυσμού είναι μέλη συνεταιρισμών: 280 εκατομμύρια άτομα εργάζονται σε συνεταιρισμούς, οι οποίοι αποτελούν την κύρια πηγή εισοδήματος και βιοπορισμού τους. Στην Ευρώπη, οι συνεταιρισμοί αντιπροσωπεύουν 141 000 μέλη, 5 εκατομμύρια εργαζομένους και 250 000 επιχειρήσεις ([1]).

2.4. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναγνωρίσει στη βιομηχανική στρατηγική της ένα ειδικό οικοσύστημα που ορίζεται ως κοινωνική οικονομία και οικονομία της εγγύτητας. Ωστόσο, με την παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι το συνεταιριστικό μοντέλο έχει κατορθώσει να δημιουργήσει ανταγωνιστικές και επιτυχείς επιχειρήσεις, και ότι η επιτυχία τους βασίζεται επίσης στη συμπεριληπτική προσέγγισή τους, στη συμμετοχή των εργαζομένων και στην εποικοδομητική αλληλεπίδραση με τις τοπικές κοινότητες.

2.5. Οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική ανθεκτικότητα, προωθώντας συμπεριληπτικά επιχειρηματικά μοντέλα. Ευθυγραμμίζοντας τα οικονομικά συμφέροντα με την περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα, οι συνεταιρισμοί διατηρούν την ανθεκτικότητά τους απέναντι στις παγκόσμιες προκλήσεις. Η ικανότητά τους να εξισορροπούν την κερδοφορία, την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική ευθύνη τούς καθιστά ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη οικονομική στρατηγική της Ευρώπης.

3. **Ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα και συνεταιρισμοί**

3.1. Η ποικιλομορφία των επιχειρήσεων αναγνωρίζεται από τη Συνθήκη και οι ιδιαιτερότητες του συνεταιριστικού μοντέλου αναγνωρίστηκαν πρόσφατα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο [Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 8ης Σεπτεμβρίου 2011 – Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-78/08 έως C-80/08) ([2]), με αποτέλεσμα να καθίσταται αιτιολογημένη η προώθηση στοχευμένων πολιτικών.

([1]) Ετήσια έκθεση 2024 του φορέα Cooperatives Europe.

([2]) Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-78/08 έως C-80/08: Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 8ης Σεπτεμβρίου 2011 [αιτήσεις του Corte suprema di cassazione (Ιταλία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως] — Ministero dell'Economia e delle Finanze, Agenzia delle Entrate κατά Paint Graphos Soc. Coop. arl (C-78/08), Adige Carni Soc. coop. arl, υπό εκκαθάριση κατά Agenzia delle Entrate, Ministero dell'Econocmia e delle Finanze (C-79/08), και Ministero delle Finanze κατά Michele Franchetto (C-80/08) (Αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως — Παραδεκτό — Κρατικές ενισχύσεις — Φορολογικά πλεονεκτήματα χορηγούμενα στις συνεταιριστικές εταιρίες — Χαρακτηρισμός τους ως κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ — Συμβατό με την κοινή αγορά — Προϋποθέσεις) (ΕΕ C 311 της 22.10.2011, σ. 6).

3.2. Το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο συνάδει πλήρως με τις αξίες της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους στόχους της Πυξίδας Ανταγωνιστικότητας της ΕΕ. Με την επιδίωξη τόσο οικονομικών όσο και κοινωνικών στόχων, οι συνεταιρισμοί αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς».

3.3. Η μορφή της συνεταιριστικής επιχείρησης δεν είναι ιδιαίτερα γνωστή στους πολίτες, την επιχειρηματική κοινότητα, τις τράπεζες και τη δημόσια διοίκηση. Σε ορισμένες χώρες, οι συνεταιρισμοί βρίσκονται αντιμέτωποι με πρακτικές διακρίσεων και/ή αρνητικές αντιλήψεις και δεν αναγνωρίζονται ως αυτόνομες επιχειρήσεις με τον ίδιο τρόπο όπως οι συμβατικές εταιρείες, γεγονός που δημιουργεί πρόσθετα εμπόδια στην ανάπτυξή τους και δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό την πρόσβασή τους σε χρηματοδότηση μέσω παραδοσιακών δανειοδοτικών μέσων. Η παρούσα γνωμοδότηση μπορεί να συμβάλει στη διάδοση της εικόνας των συνεταιρισμών ως κερδοφόρων επιχειρήσεων, που δημιουργούν αξία και πλούτο όπως οι συμβατικές επιχειρήσεις. Η διαφορά έγκειται στον τρόπο κατανομής του πλούτου και στην επιστροφή της αξίας στην κοινωνία.

3.4. Οι συνεταιρισμοί έχουν ως μακροπρόθεσμο στόχο την επίτευξη οικονομικής και κοινωνικής βιωσιμότητας, μέσω της ενδυνάμωσης των πολιτών, της πρόβλεψης των αλλαγών και της βελτιστοποιημένης χρήσης των πόρων. Τα κέρδη τους δεν χρησιμοποιούνται για τη μεγιστοποίηση της απόδοσης του κεφαλαίου, αλλά για τον καταμερισμό των οφελών με σκοπό την πραγματοποίηση βιώσιμων επενδύσεων. Κατά τη διάρκεια των κύκλων ανάπτυξης, τα κέρδη των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων συνήθως διανέμονται με τη μορφή εξαιρετικά γενναιόδωρων μερισμάτων ή μπόνους. Αντιθέτως, στους συνεταιρισμούς τα κέρδη εξοικονομούνται για την καλύτερη προσαρμογή σε μελλοντικούς κύκλους συρρίκνωσης.

3.5. Η ευελιξία, η προσαρμοστικότητα και η δημιουργικότητα της συνεταιριστικής μεθόδου έχουν δώσει στους συνεταιρισμούς τη δυνατότητα να δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας και να προσαρμόζονται στις αναδυόμενες οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες. Οι συνεταιρισμοί χαρακτηρίζονται από διαφορετικά μεγέθη και διαφορετικές μορφές. Οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι συνεταιρισμοί εργαζομένων, δεν είναι εξίσου γνωστοί. Δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς της μεταποίησης, των κατασκευών ή των επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων. Οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί είναι ενεργοί τόσο σε καθιερωμένους όσο και σε αναδυόμενους βιομηχανικούς τομείς. Οι συνεταιρισμοί δραστηριοποιούνται επίσης στην εκπαίδευση, την υγεία, τις υπηρεσίες, τα αγροδιατροφικά προϊόντα, τον χρηματοπιστωτικό τομέα κ.λπ., αλλά και σε ανατρεπτικούς τομείς, όπως την ΤΠ, την ανάπτυξη λογισμικού, την τεχνητή νοημοσύνη και τη βιοϊατρική.

3.6. Οι συνεταιρισμοί, από τη φύση τους, προσπαθούν να ενδυναμώσουν ισότιμα όλα τα μέλη, καθιστώντας την ισότητα τόσο στόχο όσο και μέτρο της επιτυχίας τους. Έχουν καταβάλει σκόπιμες προσπάθειες και έχουν επιδείξει την προσήλωσή τους στην εφαρμογή αυτών των αξιών και στον χώρο εργασίας. Για παράδειγμα, στους συνεταιρισμούς εργαζομένων, η συμμετοχή των τελευταίων στον έλεγχο και τη διαχείριση των επιχειρήσεων οδηγεί σε αυξημένη εργασιακή ικανοποίηση, αναβάθμιση των δεξιοτήτων και παραγωγικότητα. Η ενσωμάτωση κοινωνικών προϋποθέσεων στις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων είναι ζωτικής σημασίας για τους συνεταιρισμούς, καθώς κατ' αυτόν τον τρόπο αναγνωρίζεται και αναδεικνύεται η κοινωνική τους αποστολή παράλληλα με τις οικονομικές επιδόσεις.

3.7. Σχεδόν ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας έχουν χαθεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια στον τομέα της μεταποίησης στην ΕΕ ([3]) και οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να προωθηθούν ως ένας από τους τρόπους αντιμετώπισης της αποβιομηχάνισης, με σκοπό τη διευκόλυνση του τομέα να εξασφαλίσει μια δίκαιη και σωστή διττή μετάβαση, καθώς και την προστασία και τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η επανεκβιομηχάνιση της Ευρώπης αποτελεί προτεραιότητα.

3.8. Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αναδιάρθρωσης και έχουν λειτουργήσει ως κινητήρια δύναμη της κοινωνικής καινοτομίας. Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί ένταξης στην εργασία διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην είσοδο των πλέον αποκλεισμένων εργαζομένων στην αγορά εργασίας μέσω της παροχής αποτελεσματικής και κατάλληλης κατάρτισης. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Βουλγαρία, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί είναι σημαντικοί εργοδότες ατόμων με αναπηρία.

3.9. Μολονότι οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις εκπομπές διοξειδίου άνθρακα όπως κάθε άλλη επιχείρηση, τα υφιστάμενα πλαίσια υποβολής εκθέσεων συχνά δεν αντικατοπτρίζουν τις ειδικές δομές διακυβέρνησης και τους κοινωνικούς στόχους τους. Συνεπώς, τα συστήματα υποβολής εκθέσεων θα πρέπει να προσαρμοστούν ώστε να λαμβάνουν καλύτερα υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συνεταιριστικού μοντέλου και τη συμβολή του στη βιωσιμότητα.

3.10. Πολλοί συνεταιρισμοί δραστηριοποιούνται ή πρωτοστατούν στην ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση, ακόμη και σε προηγμένους τομείς, όπως η έρευνα για την παραγωγή ενέργειας από υδρογόνο, όπου, για παράδειγμα, ένας συνεταιρισμός στην Ιταλία που ξεκίνησε από μια εταιρεία-τεχνοβλαστό του πανεπιστημιακού χώρου (spin-off) έχει γίνει σημείο αναφοράς για την καινοτομία στον τομέα της ενέργειας. Στην Καταλονία, ένας συνεταιρισμός ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αριθμεί σχεδόν 86 000 μέλη και παράγει 71,11 GWh/έτος.

([3]) https://www.etuc.org/en/pressrelease/eu-loses-almost-million-manufacturing-jobs-just-4-years.

3.11. Το συνεταιριστικό μοντέλο έχει επίσης αποδειχθεί αποτελεσματικό και παρουσιάζει ενδιαφέρον ως προς τη διαχείριση των υδάτων με λειτουργίες γενικού συμφέροντος. Αυτό προέκυψε από το έργο της Συμμαχίας Κοινοτικών Υπηρεσιών Υδάτων στην Ευρώπη (ACOWAS-EU), η οποία συστάθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου διαβούλευσης για την αναδιατύπωση της οδηγίας της ΕΕ για το πόσιμο νερό το 2020, αποκαλύπτοντας νέα στοιχεία για τις τοπικές και υπό καθεστώς κοινοτικής ιδιοκτησίας παροχές πόσιμου νερού μέσω συνεταιρισμών.

3.12. Για παράδειγμα, οι συνεταιρισμοί ύδρευσης τελούν υπό τη διαχείριση των τοπικών κοινοτήτων και ανήκουν σε αυτές και, ενώ έχουν υπάρξει ενδιαφέρουσες εμπειρίες στην Αυστρία, τη Δανία, τη Φινλανδία, την Ισπανία και την Ιρλανδία, οι εν λόγω εμπειρίες είναι ελάχιστα γνωστές και δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς.

3.13. Στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ενώ η Ευρώπη βρίσκεται επί του παρόντος σε σημαντική μετάβαση από την κεντρική στην αποκεντρωμένη παραγωγή όσον αφορά το ενεργειακό της σύστημα, μεγάλο μέρος των κοινοτήτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας τελεί υπό συνεταιριστική διαχείριση. Οι ενεργειακοί συνεταιρισμοί μπορούν να προμηθεύουν ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές σε χαμηλότερες τιμές. Εάν προωθηθεί αυτό το μοντέλο, η ευρωπαϊκή βιομηχανία θα μπορούσε να γίνει πιο ανταγωνιστική χάρη στη μείωση του ενεργειακού κόστους για τις επιχειρήσεις και η μετάβαση προς την πράσινη οικονομία θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί ταχύτερα.

3.14. Οι συνεταιριστικές τράπεζες διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην ενίσχυση των περιφερειακών οικονομιών της Ευρώπης, με την ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών αγορών και των κεφαλαιαγορών της, τη βελτίωση της στρατηγικής αυτονομίας της σε παγκόσμιο επίπεδο και τη χρηματοδότηση της βιώσιμης και δίκαιης μετάβασης της Ευρώπης.

3.15. Υπάρχουν επίσης συνεταιρισμοί που φέρνουν σε επαφή επιχειρήσεις και οργανώσεις με κοινούς στόχους σε εξειδικευμένους συνεργατικούς σχηματισμούς για τη μεγιστοποίηση της συνεργασίας, της καινοτομίας και του κοινωνικοπεριβαλλοντικού αντικτύπου. Κάθε συνεταιριστικός συνεργατικός σχηματισμός προσανατολίζεται σε έναν συγκεκριμένο τομέα και στηρίζει τους συνεταιρισμούς που είναι μέλη του στη διευκόλυνση της πρόσβασης στα προϊόντα τους ή στη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισής τους.

3.16. Οι συνεταιρισμοί λειτουργούν ως ζωτικός μηχανισμός για την αντιμετώπιση των αστοχιών της αγοράς, δίνοντας προτεραιότητα στη συλλογική λήψη αποφάσεων και τη δίκαιη κατανομή των πόρων, με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται ότι τα βασικά αγαθά και οι υπηρεσίες παραμένουν προσβάσιμα ακόμα και σε περιόδους οικονομικής ύφεσης Επίσης, ενδυναμώνουν τους εργαζομένους και σταθεροποιούν την απασχόληση σε ασταθείς κλάδους. Με την επανεπένδυση των κερδών και την εστίαση στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, και όχι στις βραχυπρόθεσμες αποδόσεις των μετόχων, οι συνεταιρισμοί δημιουργούν ανθεκτικότητα στις ασταθείς αγορές.

3.17. Τα τελευταία χρόνια, οι νεοφυείς επιχειρήσεις υιοθετούν όλο και περισσότερο συνεταιριστικά μοντέλα, καθώς η συνιδιοκτησία προωθεί την ανοικτή καινοτομία και τη δίκαιη κατανομή των κερδών. Αυτοί οι σύγχρονοι συνεταιρισμοί νεοφυών επιχειρήσεων αξιοποιούν τα ψηφιακά εργαλεία για την αποκέντρωση της λήψης αποφάσεων, με αποτέλεσμα να καθίστανται τόσο προσαρμόσιμοι όσο και ανταγωνιστικοί στους αναδυόμενους κλάδους. Η αρχή της συνεργασίας επιτρέπει στους συνεταιρισμούς να συμπράττουν σε κοινά έργα, να αλληλοβοηθούνται, να επιτυγχάνουν οικονομίες κλίμακας και να ανταλλάσσουν γνώσεις. Σε συνδυασμό με τα ψηφιακά εργαλεία, παρέχει κρίσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

4. **Η συμβολή των συνεταιρισμών στην κοινή ευημερία και στη συμπεριληπτική βιομηχανική ανταγωνιστικότητα της ΕΕ**

4.1. Μία από τις πιο ενδιαφέρουσες και επιτυχημένες πρακτικές για τη βιομηχανική αναδιάρθρωση και τη διατήρηση των θέσεων εργασίας είναι η εξαγορά από εργαζομένους ή η μεταβίβαση επιχειρήσεων στους εργαζομένους βάσει του συνεταιριστικού μοντέλου.

4.2. Η εξαγορά από εργαζομένους είναι μια διαδικασία αναδιάρθρωσης κατά την οποία οι εργαζόμενοι αγοράζουν τις περισσότερες ή όλες τις μετοχές της επιχείρησής τους και, στην ουσία, γίνονται συνιδιοκτήτες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτό συμβαίνει κατά την προσπάθεια των εργαζομένων να διασώσουν τις επιχειρήσεις τους από το κλείσιμο και να διατηρήσουν τις θέσεις εργασίας.

4.3. Η εξαγορά από εργαζομένους μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως εργαλείο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων μετάβασης και διαδοχής σε «υγιείς» επιχειρήσεις, οι οποίες είναι συνήθως οικογενειακές μικρομεσαίες επιχειρήσεις Αυτό παρατηρείται κυρίως στη Γαλλία, όπου «οι λόγοι για τις εξαγορές από εργαζομένους δεν συνδέονται κατ' ανάγκη και μάλλον συνδέονται σπάνια με την έλλειψη οικονομικών επιδόσεων». Επίσης, σύμφωνα με την έρευνα ([4]) «μπορεί να οφείλονται στην ηλικία συνταξιοδότησης ή στην προθυμία (των ιδιοκτητών) να διαχειριστούν μια αλλαγή σταδιοδρομίας».

([4]) https://www.fi-compass.eu/esfplus/workers-buyout.

4.4. Παρά τον θετικό κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο που έχουν οι εξαγορές από εργαζομένους στη διατήρηση των θέσεων εργασίας, της τεχνογνωσίας / των δεξιοτήτων και των εισοδημάτων στην Ευρώπη, θα πρέπει να επισημανθούν επίσης τα σημαντικά εμπόδια που αυτές αντιμετωπίζουν: ρυθμιστικά κενά, έλλειψη κατάλληλων νομικών και υποστηρικτικών μέτρων, μηχανισμοί χρηματοδότησης, έλλειψη ενός μοντέλου εξαγοράς από εργαζομένους διά δανεισμού, περιορισμένο ενδιαφέρον από τις εμπορικές τράπεζες, έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με το συνεταιριστικό μοντέλο μεταξύ των επαγγελματιών που ασχολούνται με τις εκκαθαρίσεις και τις μεταβιβάσεις. Ωστόσο, οι ομοσπονδίες συνεταιρισμών, οι οποίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διασφάλιση της επιτυχίας των εξαγορών από εργαζομένους και στον περιορισμό των κινδύνων για αυτούς, παρέχουν τεχνική βοήθεια, καθώς και συμβουλευτικές υπηρεσίες, κατάρτιση για τους μελλοντικούς εργαζομένους-ιδιοκτήτες και χρηματοδοτικά μέσα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να κάνουν μεγαλύτερη χρήση των επιχορηγήσεων του ΕΚΤ+ για να στηρίξουν την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και τεχνικής βοήθειας κατά την εξαγορά από εργαζομένους.

4.5. Θα πρέπει να εφαρμοστούν πρόσθετα μέτρα προς όφελος των εξαγορών από εργαζομένους, όπως: μηχανισμοί άμεσης χρηματοδοτικής στήριξης που συνδράμουν τους εργαζομένους ώστε να επενδύσουν σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν κρίση ή δεν έχουν διαδόχους· ικανότητα των ομοσπονδιών συνεταιρισμών να αυξήσουν τις παρεμβάσεις με τη μορφή ιδίων κεφαλαίων ή οιονεί ιδίων κεφαλαίων και να δημιουργήσουν ειδικές εγγυήσεις· χρηματοδοτική παρέμβαση από περιφερειακές αρχές ώστε να συμπληρώνεται το κεφάλαιο των εργαζομένων και χρηματοδοτικές παρεμβάσεις από συνεταιρισμούς· φορολογικά κίνητρα για εξαγορές από εργαζομένους· προτιμησιακά δικαιώματα για τους εργαζομένους ώστε να μπορούν να υποβάλλουν, υπό τις βέλτιστες προϋποθέσεις, προσφορά για την εξαγορά επιχείρησης που πρόκειται να κλείσει.

5. **Αντίκτυπος στις θέσεις εργασίας, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, τη μετάβαση και την τεχνολογία**

5.1. Η συνεταιριστική επιχειρηματικότητα δημιουργεί περισσότερες θέσεις εργασίας από ό,τι η συμβατική επιχειρηματικότητα. Για παράδειγμα, περισσότερες από τις μισές (53,6 %) από τις 3 207 580 εταιρείες στην Ισπανία δεν απασχολούν κανέναν εργαζόμενο. Αντιθέτως, μόνο το 21,21 % των συνεταιρισμών δεν απασχολεί εργαζομένους (κυρίως στους τομείς των κατασκευών και του εμπορίου). Επιπλέον, το 35,55 % των συνεταιρισμών απασχολεί από έναν έως δύο εργαζομένους, ποσοστό που υπερβαίνει το 27,99 % των συμβατικών επιχειρήσεων, ενώ το 19,08 % των συνεταιρισμών απασχολεί μεταξύ τριών και πέντε εργαζομένων, έναντι 9,65 % για τις υπόλοιπες επιχειρήσεις ([5]). Μολονότι τα στοιχεία αυτά ενδεχομένως διαφέρουν από χώρα σε χώρα, σκιαγραφούν τη γενική τάση να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στη δημιουργία και τη διατήρηση θέσεων εργασίας στο πλαίσιο του συνεταιριστικού μοντέλου.

5.2. Η έκθεση Draghi σχετικά με την ανταγωνιστικότητα αναγνωρίζει την ανάγκη γεφύρωσης του χάσματος δεξιοτήτων σε στρατηγικούς κλάδους. Σύμφωνα με τη συνεταιριστική αρχή περί εκπαίδευσης, κατάρτισης και ενημέρωσης ζητείται από τους συνεταιρισμούς να παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση στα μέλη και τους εργαζομένους τους. Αυτό αφορά τη διά βίου μάθηση, που επιτρέπει στους εργαζομένους να ανταποκρίνονται με ευελιξία στις αλλαγές.

5.3. Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση, στις συνεταιριστικές αρχές της, ορίζει τη μέριμνα για την κοινότητα ως μία από τις βασικές αξίες που διέπουν την ύπαρξη και τη λειτουργία των συνεταιρισμών: «Οι συνεταιρισμοί εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους μέσω πολιτικών που εγκρίνονται από τα μέλη τους». Με αυτό υπογραμμίζεται ότι οι συνεταιρισμοί βρίσκονται σε ιδανική θέση για να στηρίξουν την τοπική ανάπτυξη και την τριπλή μετάβαση (πράσινη, ψηφιακή, κυκλική), διότι η προσανατολισμένη στην κοινότητα, βιώσιμη προσέγγισή τους όσον αφορά τις επιχειρήσεις ευθυγραμμίζεται με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας.

5.4. Οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί έχουν τη δυνατότητα να προωθήσουν την ανάπτυξη της οικονομίας σε επίπεδο κοινότητας, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη καθαρών και συμπεριληπτικών βιομηχανιών από τη βάση προς την κορυφή σε επίπεδο ΕΕ. Ως εκ τούτου, ενθαρρύνουμε τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να αναγνωρίσουν πλήρως τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι συνεταιρισμοί στην εφαρμογή των νέων πρωτοβουλιών της συμφωνίας για καθαρή βιομηχανία.

5.5. Λόγω της αυξανόμενης σημασίας της τεχνητής νοημοσύνης και της μηχανικής μάθησης για τον κλάδο, η πρόσβαση σε δεδομένα καθώς και η αποθήκευση και η διαχείριση των τελευταίων καθίστανται ουσιώδεις και στρατηγικής σημασίας. Για τον λόγο αυτόν, οι συνεταιρισμοί που βασίζονται σε δεδομένα θα αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία στη διαχείριση των βιομηχανικών μετασχηματισμών. Η σύσταση συνεταιρισμών για τη διαχείριση και την ανταλλαγή δεδομένων θα εξυπηρετούσε τα συμφέροντα των ατόμων (εργαζομένων, καταναλωτών, επιχειρηματιών) και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δεν είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε μεγάλους όγκους δεδομένων ή να τους επεξεργάζονται από μόνοι τους.

5.6. Πράγματι, οι συνεταιρισμοί φαίνεται ότι προσφέρονται ιδιαίτερα για τη διαχείριση ενδιάμεσων δραστηριοτήτων και την ανταλλαγή ή τη γνωστοποίηση δεδομένων μεταξύ επιχειρήσεων. Ειδικότερα, οι συνεταιρισμοί επιτρέπουν την ταύτιση των συμφερόντων διαχείρισης δεδομένων των υποκειμένων των δεδομένων και του κατόχου των δεδομένων στον συνεταιρισμό —ο οποίος στην περίπτωση αυτή ανήκει στα ίδια τα υποκείμενα των δεδομένων— και, ως εκ τούτου, οι δομές αυτές επιτρέπουν την κοινή συμμετοχική διακυβέρνηση μεταξύ των πολιτών, των εταιρειών και των επιχειρηματιών.

([5]) Situación del Cooperativismo en España en 2023 (Η κατάσταση των συνεταιρισμών στην Ισπανία το 2023).

5.7. Οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί μπορούν να αξιοποιήσουν τις τοπικές σχέσεις τους προς όφελος της βιομηχανικής συμβίωσης, στο πλαίσιο της οποίας τα απόβλητα ή τα υποπροϊόντα μιας βιομηχανίας ή ενός βιομηχανικού συνεταιρισμού μπορούν να χρησιμεύσουν αλλού ως εισροές παραγωγής. Αυτό στηρίζει την αποδοτική χρήση των πόρων, τη μείωση των αποβλήτων και την εξοικονόμηση ενέργειας, νερού και υλικών. Προκειμένου να συνδράμουν τους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς στην υιοθέτηση αυτών των πρακτικών, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και των κρατών μελών θα πρέπει να εξετάσουν συγκεκριμένες πολιτικές: φορολογικά κίνητρα που εφαρμόζονται σε τοπικό ή δημοτικό επίπεδο, φορολογικές ελαφρύνσεις για νεοσυσταθέντες συνεταιρισμούς, επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις ή άλλη χρηματοδότηση χαμηλού επιτοκίου, στήριξη περιφερειακών πλατφορμών ανταλλαγής γνώσεων, καθώς και δημοτικές και περιφερειακές επενδύσεις σε υποδομές (όπως κοινά βιομηχανικά πάρκα, οικολογικές βιομηχανικές ζώνες, εγκαταστάσεις επεξεργασίας/ανακύκλωσης αποβλήτων, κόμβους αντίστροφης εφοδιαστικής κ.λπ.).

5.8. Οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί μπορούν να διαδραματίσουν ειδικό ρόλο στην περιφερειακή ανάπτυξη μέσω της προώθησης της συμπεριληπτικής οικονομικής ανάπτυξης. Η δημοκρατική διακυβέρνηση στην οποία στηρίζονται διασφαλίζει την επανεπένδυση των κερδών σε τοπικό επίπεδο, ενισχύοντας τις περιφερειακές οικονομίες, την κοινωνική συνοχή και την απασχόληση. Δίνοντας προτεραιότητα στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, οι συνεταιρισμοί προωθούν την ανθεκτικότητα των τοπικών βιομηχανιών και ενθαρρύνουν την τοπική και περιφερειακή καινοτομία στη βιομηχανία. Αυτό θα πρέπει να αναγνωρίζεται στις πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ταμείων συνοχής, της εξατομικευμένης χρηματοδότησης και των τοπικών ή περιφερειακών κινήτρων, οι οποίες συμβάλλουν στην τοπική και την περιφερειακή μεγέθυνση, απασχόληση και ανάπτυξη.

5.9. Μεταξύ των προκλήσεων που επισήμαναν οι ίδιοι οι συνεταιρισμοί είναι το ζήτημα της έλλειψης γνώσεων σχετικά με αυτούς. Ενθαρρύνουμε τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και τους εθνικούς φορείς, να δώσουν προτεραιότητα στην ενσωμάτωση της εκπαίδευσης σχετικά με το συνεταιριστικό μοντέλο στην επιχειρηματική εκπαίδευση και να μεριμνήσουν για την εξοικείωση των μαθητευομένων, των εκπαιδευομένων εν γένει, των σπουδαστών και των νέων με τις συνεταιριστικές αρχές και δραστηριότητες. Ειδικότερα, το πρόγραμμα Erasmus+ θα πρέπει να αξιοποιείται συστηματικότερα σε αυτόν τον τομέα. Το πρόγραμμα Erasmus+ θα πρέπει να στηρίζει την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) στο συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο. Σε αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνεται η ανάπτυξη ειδικών ευκαιριών πρακτικής άσκησης και κινητικότητας εντός συνεταιριστικών επιχειρήσεων σε ολόκληρη την ΕΕ.

5.10. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη συνεταιριστικών γνώσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε να μπορούν οι σπουδαστές να κάνουν συνειδητές επιλογές σχετικά με τη συνεταιριστική επιχειρηματικότητα ως επιλογή σταδιοδρομίας. Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προώθηση του συνεταιριστικού μοντέλου μεταξύ των νεοφυών επιχειρήσεων και των νέων επιχειρηματιών. Το συνεταιριστικό μοντέλο θα πρέπει να προωθηθεί στη μελλοντική στρατηγική της ΕΕ για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την επέκτασή τους.

5.11. Η εκπαίδευση σχετικά με τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να ενσωματωθεί στις δραστηριότητες κατάρτισης των εθνικών και των τοπικών οργανώσεων στήριξης των επιχειρήσεων, ώστε να ενισχυθεί η ελκυστικότητα του τομέα για την επιχειρηματική ανάπτυξη. Είναι επίσης σημαντική η διάδοση πληροφοριών στο ευρύ κοινό και στον ιδιωτικό τομέα (τράπεζες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα), αλλά και στη δημόσια διοίκηση, καθώς και στις κλαδικές/επιχειρηματικές ενώσεις.

Βρυξέλλες, 3 Δεκεμβρίου 2025.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Séamus BOLAND